

тельно, вместо территориальной концентрации туристических объектов в центральных частях города целесообразна их территориальная дисперсия, то есть рассредоточение по всей территории города. Логистическая идентификация ресурсной базы туризма городов означает определение логистического потенциала отдельных туристических объектов, то есть максимально возможного туристического потока, который не повредит устойчивому развитию туризма и состоянию туристических ресурсов. Геологическое планирование туристических потоков и их потребностей означает прогнозирование величины и структуры турпотоков и их потребностей, которые можно разделить на потребности первой и второй степени. Геологическое проектирование туристической инфраструктуры заключается в разработке сети ее объектов с целью удовлетворения предварительно определенных потребностей туристов первой и второй степени. Геологическое проектирование цепочек поставок для обеспечения функционирования объектов туристической инфраструктуры охватывает разработку территориальных транспортно-логистических схем их снабжения с учетом особенностей транспортно-дорожной сети городов и размещения самих объектов.

Вторая концепция предусматривает интегрированный подход к переработке общего количества городских отходов, включая туристические, с учетом их сбора и вывоза из города, а также переработки на специальных предприятиях. Рассмотрен опыт украинских городов Львова и Киева в этом контексте. При этом Киев более эффективно осуществляет переработку городских отходов, включая туристические, а Львов столкнулся с проблемой вывоза и переработки городских отходов, вместе с туристическими, над решением которой город сейчас работает.

Ключевые слова: городской туризм, комплексная стратегия, устойчивое развитие, территориальные и логистические подходы, туристическая децентрализация, обратная логистика.

<http://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.72.5>
УДК 911.9:553.04(477)

О. Бейдик, д-р геогр. наук, проф.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ОСНОВНІ РОДОВИЩА КОРИСНИХ КОПАЛИН У ТАБЛИЦІ Д. І. МЕНДЕЛЄВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Підтверджено високий рівень забезпечення території України мінерально-сировинними ресурсами в розрізі економіко-географічних районів. Періодична система хімічних елементів (таблиця Д. І. Менделєєва) посилена даними щодо розподілу мінерально-сировинних ресурсів та корисних копалин у розрізі економіко-географічних районів України. Висвітлена проблематика підтвердила високу щільність міжпредметних зв'язків (географія, геологія, хімія, геохімія, економіка, регіоналістика, районування). Викладений матеріал може виступати певним важелем розробки стратегій суспільно-економічного розвитку регіонів. Наведені дані можуть бути упроваджені в новітні програми реформованої освіти України.

Ключові слова: мінерально-ресурсна база України, корисні копалини, родовища, система хімічних елементів, таблиця Д. І. Менделєєва.

Постановка проблеми. Розподіл хімічних елементів і родовищ корисних копалин на Землі неоднорідний. Цю неоднорідність віддзеркалює такий ланцюг рівнів забезпеченості мінерально-сировинними ресурсами країн та територій: дуже низький → низький → середній → високий → дуже високий.

Країні ланки цього ланцюга можуть бути представлені, наприклад, Республікою Корея (дуже низький рівень забезпечення корисними копалинами) та Південноафриканською Республікою (дуже високий рівень забезпечення корисними копалинами). Україна в цій шерензі за різними оцінками займає другий (низький) або третій (середній) щабель. Дана публікація виступає об'єктивним підґрунтям таких оцінок і має на меті продемонструвати певну сировинну, енергетичну незалежність країни щодо забезпечення найважливішими корисними копалинами (це демонструє "мінерально-сировинне" наповнення таблиці Д. І. Менделєєва).

Аналіз основних досліджень і публікацій. Мінерально-сировинним ресурсом України, родовищам її корисних копалин присвячений значний масив публікацій вітчизняних та зарубіжних фахівців – геологів, географів, природознавців. З іншого боку, геніальний винахід Д. І. Менделєєва, його періодична таблиця хімічних елементів відома в усьому світі. Наповнення каркасу та сутності цієї таблиці прикладами конкретних родовищ корисних копалин України було віддзеркалено у [2–4], а характеристику родовищ корисних копалин України подано в ряді фундаментальних джерел [3; 5–6; 9–10].

Запропонований матеріал – це спроба економіко-географічного та ресурсно-геологічного посилення таблиці Д. І. Менделєєва, демонстрація міжпредметних зв'язків при вивченні географії України та її мінерально-сировинної самодостатності.

Мета статті – адаптувати періодичну таблицю хімічних елементів Д. І. Менделєєва для систематизації уявлень про поширення родовищ корисних копалин на території України, використовуючи сучасні схеми економіко-географічного районування і демонстрації сировинної незалежності найбільшої за площею європейської країни.

Виклад основного матеріалу. Інформація, якою наповнювалася таблиця, включала дві схеми економічного (економіко-географічного) районування України та відомості про розміщення родовищ корисних копалин або консолідацію тих чи інших хімічних елементів на території України.

Аналіз схем економіко-географічного районування України [1; 5–7; 9–10] показав певну варіативність у науково-практичних підходах та результатах цієї процедури. Основна ідея економічного районування, його практичне значення полягала в оптимізації структури господарського комплексу та всіх його компонентів із урахуванням особливостей конкретної території, яка є визначальною у формуванні та розвитку процесів спеціалізації, комплексності, збалансованості та пропорційності. Історично, економічне районування в Україні ґрунтувалося на інтересах тих політико-економічних формацій (Російська імперія, Радянський Союз), які впливали на розвиток даної території.

Із розроблених раніше класифікацій для подальшого використання за основу було вибрано такі.

Традиційна (радянська) схема економіко-географічного районування СРСР (1963, уточнена у 1966), за якою на території Української РСР було виділено три великих економічних райони:

– Донецько-Придніпровський (Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Київсь-

ка, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська та Чернівецька області);

– Південно-Західний (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Полтавська, Сумська та Харківська області);

– Південний (АР Крим, Миколаївська, Одеська та Херсонська області) [1].

Схема районування, запропонована М. Д. Пістуном (1995), що включала дев'ять районів [7]:

1) Столичний або Київський (Київська, Чернігівська, Житомирська обл.);

2) Центральний (Кіровоградська, Черкаська обл.);

3) Придніпровський (Запорізька, Дніпропетровська обл.);

4) Донецький (Донецька, Луганська обл.);

5) Подільський (Вінницька, Хмельницька, Тернопільська обл.);

6) Північно-Східний (Харківська, Полтавська, Сумська обл.);

7) Карпатський (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька обл.);

8) Північно-Західний (Волинська, Рівненська обл.);

9) Причорноморський (АР Крим, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.).

Системне уявлення про забезпечення України мінерально-сировинними ресурсами як у цілому, так і по регіонах (Донбас, Крим тощо) або економічних районах (в окремих випадках – по областях) дає таблиця "Родовища корисних копалин України в розрізі

економічних районів у періодичній системі хімічних елементів (таблиці Д. І. Менделєєва)" (рис. 1).

Варто звернути увагу на умовні позначення, яким відповідають економічні райони України, та на варіанти економіко-географічного районування.

Хімічні елементи безпосередньо у вільному стані трапляються дуже рідко, частіше вони входять до складу різних сполук, тому ми і розглядаємо їх як складові частини найпоширеніших на території України мінералів, наприклад: мідь (Cu) входить до складу халькозину (Cu_2S), тетраедриту ($Cu_{12}Sb_4S_{13}$), халькопїриту ($CuFeS_2$); свинець (Pb) входить до складу галенїту (PbS), буланжериту ($5PbS \cdot 2Sb_2S_3$), церусину ($PbCO_3$); кремній (Si) входить до складу кварцу (SiO_2), опалу ($SiO_2 \cdot nH_2O$), халцедону (SiO_2), ставроліту ($Fe[OH]_2 \cdot 2Al_2SiO_5$) та 20-ти інших. І так кожний елемент. Різні горючі вуглеводні типу (CH_3 і CH_4) у суміші входять до складу нафти. Інертні елементи є складовою частиною горючого газу.

За основу розміщення хімічних елементів на території України взято два варіанти економіко-географічного районування (табл. 1).

Умовними знаками позначені такі економічні райони України:

/ – Південно-Західний ; **3** – Донецько-Придніпровський; **4** – Південний.

Цифрами позначені економіко-географічні райони України згідно класифікації М. Д. Пістуна (1995).

Таблиця 1. Співвідношення схем економіко-географічного районування України, використаних у таблиці Д. І. Менделєєва

Адміністративні одиниці	Класифікації, рік	
	Економіко-географічне районування СРСР, 1963	Пістун М. Д., 1995
	3	9
АР Крим	4Південний	9. Причорноморський
Вінницька	/ Південно-Західний	5. Подільський
Волинська	/ Південно-Західний	8. Північно-Західний
Дніпропетровська	3Донецько-Придніпровський	3. Придніпровський
Донецька	3Донецько-Придніпровський	4. Донецький
Житомирська	/ Південно-Західний	1. Столичний
Закарпатська	/ Південно-Західний	7. Карпатський
Запорізька	3Донецько-Придніпровський	3. Придніпровський
Ів.-Франківська	/ Південно-Західний	7. Карпатський
Київська	/ Південно-Західний	1. Столичний
Кіровоградська	3Донецько-Придніпровський	2. Центральний
Луганська	3Донецько-Придніпровський	4. Донецький
Львівська	/ Південно-Західний	7. Карпатський
Миколаївська	4Південний	9. Причорноморський
Одеська	4Південний	9. Причорноморський
Полтавська	3Донецько-Придніпровський	6. Північно-Східний
Рівненська	/ Південно-Західний	8. Північно-Західний
Сумська	3Донецько-Придніпровський	6. Північно-Східний
Тернопільська	/ Південно-Західний	5. Подільський
Харківська	3Донецько-Придніпровський	6. Північно-Східний
Херсонська	4Південний	9. Причорноморський
Хмельницька	/ Південно-Західний	5. Подільський
Черкаська	/ Південно-Західний	2. Центральний
Чернівецька	/ Південно-Західний	7. Карпатський
Чернігівська	/ Південно-Західний	1. Столичний

У таблиці Д. І. Менделєєва позначені місця й території, де трапляються відповідні тим чи іншим хімічним елементам мінерали та корисні копалини.

РОДОВИЩА КОРИСНИХ КОПАЛИН УКРАЇНИ В РОЗРІЗІ ЕКОНОМІЧНИХ РАЙОНІВ В ПЕРІОДИЧНІЙ СИСТЕМІ ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ (ТАБЛИЦІ Д. І. МЕНДЕЛЄЄВА)

Періоди	Г Р У П И Е Л Е М Е Н Т І В								VIII					
	I	II	III	IV	V	VI	VII							
I	¹ H Гідроген (Водень)								² He Гелій	УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ: Економічні райони України (1963): * – Південно-Західний; ⊕ – Донецько- Придніпровський; ⊗ – Південний ПАЗ – Приазов'я, ПДнп – Придніпров'я, ПДнс – Придністров'я, ПКрп – Прикарпаття, Адміністративні області: ДНП – Дніпропетровська, ЖТМ – Житомирська, ЗКП – Закарпатська, ІФ – Івано-Франківська, ХМ – Хмельницька, ХРК – Харківська, ЧНГ – Чернігівська. Ц. – центральний, Пд. – південний Зах. – західний				
II	³ Li Літій ⊕3. ПДнп	⁴ Be Берилій	⁵ B Бор	⁶ C Карбон (Вуглець) ⊕3. ПДнп 4. Донбас *7. ЗКП ⊗9. Крим	⁷ N Нітроген (Азот)	⁸ O Оксисен (Кисень)	⁹ F Флуор (Фтор) ⊕ 4. ХРК, Пд. Донбас, ПДнп * 1. ЧНГ 5. ПДнс 7. ПКрп, ЗКП 8. Волинь ⊗ 9. Зх.ПАЗ	¹⁰ Ne Неон						
III	¹¹ Na Натрій ⊕ 3. Ср.ПДнп Криворіжжя, 4. ПАЗ; *7. ПКрп 8 Волинь	¹² Mg Магній ⊕3. Ср. ПДнп *5. Побужжя, 7. Карпати, ЗКП 8. Волинь ⊗ 9. Крим	¹³ Al Алюміній ⊕ 3. ПДнп; 4. Донбас * 5. Побужжя 8. Волинь ⊗ 9. Крим	¹⁴ Si Силіцій (Кремній) ⊕ 3. ПДнп 4. Донбас, ПАЗ *5. Побужжя 7. ЗКП 8. Волинь ⊗ 9. Крим	¹⁵ P Фосфор ⊕3. ПДнп, Донбас * 1. ЧНГ; 5. ПДнс ⊗9. Крим	¹⁶ S Сірка ⊕ 3. ПДнп 4. Донбас	¹⁷ Cl Хлор ⊕4. Донбас *7. ПКрп, ЗКП	¹⁸ Ar Аргон						
IV	¹⁹ K Калій ⊕ 3. ПДнп 4. Донбас *7. ЗКП, ПКрп ⊗9. Зх. ПАЗ	²⁰ Ca Кальцій ⊕4. Донбас * 1. ЧНГ 5. Побужжя, ХМ 7. ЗКП, ПКрп, ІФ 8. Волинь ⊗ 9. Крим	²¹ Sc Скандій	²² Ti Титан ⊕ 3. Ц. ПДнп * 1. ЧНГ * 1. ЖТМ, 5. Побужжя 7. ЗКП ⊗ 9. Крим	²³ V Ванадій	²⁴ Cr Хром ⊕3. Ср.ПДнп *8. Волинь	²⁵ Mn Манган (Марганець) ⊕3. ПДнп *7. Карпати	²⁶ Fe Ферум (Залізо) ⊕3. ПДнп, 4. Донбас ⊗9. Крим	²⁷ Co Кобальт			²⁸ Ni Нікол (Нікель) ⊕3. Ср. ПДнп *5. Побужжя		
	²⁹ Cu Купрум (Мідь) ⊕ 3. ПДнп 4. ПАЗ, Донбас * 5. Поділля 7. ЗКП 8. Волинь	³⁰ Zn Цинк ⊕ 4. Донбас * 7. ПКрп, ЗКП	³¹ Ga Галій	³² Ge Германій	³³ As Арсен (Миш'як) ⊕4. Донбас * 7. ЗКП ⊗ 9. Крим	³⁴ Se Селен	³⁵ Br Бром ⊗ 9. Крим	³⁶ Kr Криптон						
	³⁷ Rb Рубідій	³⁸ Sr Стронцій ⊕ 4. ПАЗ * 7. ПКрп	³⁹ Y Іттрій	⁴⁰ Zr Цирконій ⊕3. ПДнп 4. ПАЗ	⁴¹ Nb Ніобій	⁴² Mo Молибден ⊕ 3. ПДнп 4. Донбас	⁴³ Tc Технецій	⁴⁴ Ru Рутеній	⁴⁵ Rh Родій	⁴⁶ Pd Палладій				
V	⁴⁷ Ag Аргентум (Срібло) ⊕ 4. Донбас * 7. ЗКП	⁴⁸ Cd Кадмій	⁴⁹ In Індій	⁵⁰ Sn Станум (Олово) ⊕ 3. ПДнп	⁵¹ Sb (Стибій) Сурма ⊕ 3. ПДнп 4. Донбас	⁵² Te Телур	⁵³ I Йод	⁵⁴ Xe Ксенон						
	⁵⁵ Cs Цезій	⁵⁶ Ba Барій ⊕4. Донбас *1. ЖТМ 7. ЗКрп ⊗ 9. ПДнс	⁵⁷ La Лантан ⊗ 9. Крим	⁷² Hf Гафній	⁷³ Ta Тантал	⁷⁴ W Вольфрам	⁷⁵ Re Реній	⁷⁶ Os Осмій	⁷⁷ Ir Іридій	⁷⁸ Pt Платина ⊕ 3. ДНП				
VI	⁷⁹ Au Аурум (Золото) ⊕ 3. ДНП * 7. ЗКрп	⁸⁰ Hg Меркурій (Ртуть) ⊕ 4. Донбас * 7. ЗКрп ⊗9. Крим	⁸¹ Tl Талій	⁸² Pb Плюмбум (Свинець) ⊕ 4. Донбас * 7. ПКрп, ЗКрп	⁸³ Bi Бісмут (Вісмут)	⁸⁴ Po Полоній	⁸⁵ At Асгат	⁸⁶ Rn Радон						
VII	⁸⁷ Fr Францій	⁸⁸ Ra Радій	⁸⁹ Ac Актиній	¹⁰⁴ Rf Резерфор- дій	¹⁰⁵ Db Дубній	¹⁰⁶ Sg Сібборгій	¹⁰⁷ Bh Борій	¹⁰⁸ Hs Хасій	¹⁰⁹ Mt Мейтнерій	¹¹⁰ Ds Дарм- штадтій				
*	⁵⁸ Ce церій	⁵⁹ Pr празеодим	⁶⁰ Nd неодим	⁶¹ Pm прометій	⁶² Sm самарій	⁶³ Eu європій	⁶⁴ Gd гадоліній	⁶⁵ Tb тербій	⁶⁶ Dy диспрозій	⁶⁷ Ho гольмій	⁶⁸ Er ербій	⁶⁹ Tm тулій	⁷⁰ Yb їттербій	⁷¹ Lu лютецій
**	⁹⁰ Th торій	⁹¹ Pa протактиній	⁹² U уран ⊕ 3. ПДнп	⁹³ Np нептуній	⁹⁴ Pu плутоній	⁹⁵ Am америчій	⁹⁶ Cm кюрій	⁹⁷ Bk берклій	⁹⁸ Cf каліфорній	⁹⁹ Es ейнштейній	¹⁰⁰ Fm фермій	¹⁰¹ Md менделєвій	¹⁰² No нобелій	¹⁰³ Lr лоуренцій

Рис. 1. Родовища корисних копалин України в розрізі економічних районів в періодичній системі хімічних елементів (таблиці Д.І. Менделєєва)

Корисні копалини на території України.

Алюміній – у складі корунду, алуніту, ставроліту, пірофіліту, авгіту, епідоту, спесартину, альмандину, піральспіту. Родовища: Придніпров'я (Високопільське, Смілянське, Кременчуцьке, Кривий Ріг), Донбас (Часів'ярське), Крим (Карадаг), Волинь (Овруцьке), Побужжя.

Барій – у складі бариту. Родовища: Закарпаття (Беганське), Донбас (Нагольний Кряж), Житомирська обл. (Головинське, Турчинське), Придністров'я.

Вуглець – у вільному стані входить до складу графіту, кальциту, магнезиту, доломіту, сидериту, смітсоніту, арагоніту, церусину, малахіту. Родовища: Придніпров'я (Завальське, Петрівське, Правдинське, Кривий Ріг), Донбас (Микитівське, Нагольний Кряж, Слов'янське), Крим (Байдарацьке, Керченський п-ів), Закарпаття (Требушанське, Бужанське, Берегівське).

Залізо – у складі піротину, халькопіриту, піриту, марказиту, арсенопіриту, гематиту, магнетиту, хроміту, ільменіту, гетиту, лімоніту, сидериту, віваніту, ставроліту, олівіну, авгіту, егерину, мусковіту, біотиту, вермикуліту, епідоту, хлориту. Родовища: Крим (Керченський п-ів), Донбас (Нагольний Кряж, Микитівське), Придніпров'я (Кривий Ріг, Капітонівське, Липовеньківське, Самотканське, Волинське, Середньодніпровське, Кременчуцьке).

Золото – родовища: Дніпропетровська обл. (Нікопольський р-н, Чортомлинська геологічна структура), Закарпаття (Мужіїве).

Калій – у складі алуніту, мусковіту, біотиту, лепідоліту, сильвіну, нефеліну, польових шпатів. Родовища: Донбас (Часів'ярське) Придніпров'я (Високопільське, Смілянське), Західне Приазов'я, Закарпаття (Берегівське), Прикарпаття (Калуське, Стебницьке).

Кальцій – у складі кальциту, доломіту, арагоніту, ангідриту, апатиту, епідоту, діопсиду, авгіту, флюориту, шабазиту, титаніту. Родовища: Крим (Байдарацьке), Донбас (Слов'янське), Закарпаття (Діловецьке, Бужанське), Волинь, Прикарпаття, Побужжя, Чернігівська, Івано-Франківська, Хмельницька області, Придністров'я.

Кремній – у складі кварцу, опалу, халцедону, ставроліту, олівіну, піральспіту, альмандину, спесартину, епідоту, діопсиду, авгіту, егірину, тальку, пірофіліту, хлориту, мусковіту, біотиту, лепідоліту, вермикуліту, топазу, титаніту, циркону, шабазиту, нефеліну, у польових шпатах. Родовища: Донбас (Нагольний Кряж), Волинь (Овруцьке), Крим (Карадаг), Побужжя, Приазов'я, Закарпаття, Придніпров'я (Кременчук, Кривий Ріг, Самотканське).

Літій – у складі лепідоліту. Родовища: Придніпров'я.

Магній – у складі магнезиту, доломіту, олівіну, піральспіту, діопсиду, авгіту, тальку, хлориту, біотиту, вермикуліту. Родовища: Середнє Придніпров'я (Кривий Ріг, Правдинське), Приазов'я, Карпати, Волинь, Побужжя, Крим.

Марганець – у складі піролюзиту, манганіту. Родовища: Придніпров'я (Нікопольське, Інгулецьке), Карпати.

Миш'як – у складі реальгару, аурипігменту. Родовища: Донбас (Микитівське), Крим (Керченський п-ів), Закарпаття (Кваси).

Мідь – у складі малахіту, азуриту. Оцінених родовищ немає, є лише рудопрояви: Донбас (Нагольний Кряж, Микитівське), Приазов'я (Малоянісонське), Закарпаття, Волинь, Поділля, Придніпров'я.

Молібден – у Донбасі, Придніпров'ї.

Натрій – у складі мірабіліту, егірину, нефеліну, галіту, польових шпатів. Родовища: Волинь, Приазов'я, Криворіжжя, Середнє Придніпров'я, Прикарпаття (Калуш-Стебницьке родовище).

Нікель – у складі нікеліну, мілериту, пентландиту. Родовища: Середнє Придніпров'я, Побужжя (Деренюхське, Липовеньківське).

Олово – у складі каситериту. Родовища у Придніпров'ї.

Платина. Родовища: Дніпропетровська обл. (Нікопольський р-н, Чортомлинська геологічна структура).

Ртуть – у складі кіноварі. Родовища: Донбас (Микитівське), Закарпаття і Крим.

Свинець – у складі галеніту, буланжериту, церуситу. Родовища: Донбас (Нагольний Кряж), Прикарпаття (район Трускавця), Закарпаття (Берегівське, Вишківське, Берегівське).

Сірка – у вільному стані входить до складу халькозину, галеніту, сфалериту, піротину, халькопіриту, кіноварі, антимоніту, реальгару, аурипігменту, молібдену, піриту, маркозиту, арсенопіриту, буланжериту, тетраедриту, бариту, целестину, ангідриту, гіпсу, мірабіліту, алуніту. Родовища: Придніпров'я (Високопільське, Смілянське), Донбас (Микитівське, Нагольний Кряж), Крим (Керченський п-ів), Придністров'я (Рудальське, Язівське, Любинське, Гуменецьке), Прикарпаття (Калуське, Стебницьке).

Срібло – родовища: Донецька обл. (Нагольний кряж), Закарпаття (Квасівське).

Стронцій. Родовища: Прикарпаття, Поділля.

Сурма – у складі антимоніту, тетраедриту, буланжериту. Родовища: Донбас (Микитівське, Нагольний Кряж), Закарпаття.

Титан – у складі рутилу, авгіту, титаніту, ільменіту. Родовища: Житомирська обл. (Іршанське), Закарпаття, Карпати, Побужжя, Крим, Приазов'я, Центральне Придніпров'я (Самотканське, Волинське, Середньодніпровське).

Цинк – у складі цинкової обманки. Родовища: Донбас (Нагольний Кряж), Прикарпаття (район Трускавця), Закарпаття (Берегівське, Вишківське, Берегівське).

Хром – у складі хроміту, целестину. Родовища: Середнє Придніпров'я (Капітонівське, Липовеньківське), Волинь, Приазов'я, Кривий Ріг.

Фтор – у складі мусковіту, біотиту, лепідоліту, топазу, флюориту. Родовища: Вінницька обл. (Могилів-Подільський р-н), Західне Приазов'я, Волинь, Придніпров'я, Івано-Франківська і Чернігівська області, Південь Донбасу.

Фосфор – у складі апатиту, віваніту. Родовища: Донбас (Осиківське), Придніпров'я (Новополтавське), Чернігівська та Хмельницька області, Крим (Керченський п-ів).

Хлор – у складі галіту, сильвіну. Родовища: Донбас (Слов'янське, Артемівське), Прикарпаття (Калуське, Стебницьке), Закарпаття.

Цирконій – у складі циркону. Родовища: Придніпров'я (Самотканське, Розсипне), Приазов'я.

Леткі водневі сполуки. Родовища: Полтавська обл. (Глинсько-Розбишівське), Сумська обл. (Качанівське, Рибальське), Чернігівська обл. (Гнідинцівське, Лесяківське), Івано-Франківська обл. (Долинське), Львівська обл. (Трускавецьке, Бориславське).

Інертні гази. Родовища: Крим (Глебівське, Джанкой), Харківська обл. (Шебелинка), Полтавська обл. (Гоголівське, Солохівське), Дніпропетровська обл. (Берешенине), Львівська обл. (Рудківське, Ходновицьке).

Крім розглянутих корисних копалин, до природно-ресурсного потенціалу слід віднести водні, кліматичні, земельні ресурси, рослинний і тваринний світ.

Висновки та пропозиції:

- підтверджено високий рівень забезпечення території України мінерально-сировинними ресурсами в розрізі економіко-географічних районів;

- періодична система хімічних елементів (таблиця Д. І. Менделєєва) посилена даними щодо розподілу мінерально-сировинних ресурсів та корисних копалин у розрізі економіко-географічних районів України;
- висвітлена проблематика підтвердила високу щільність міжпредметних зв'язків (географія, геологія, хімія, геохімія, економіка, регіоналістика, районування);
- викладений матеріал може виступати певним важелем розробки стратегій суспільно-економічного розвитку регіонів;
- наведені дані можуть бути впроваджені в новітні програми реформованої середньої та вищої освіти України.

Список використаних джерел:

1. Алампиєв П. М. Экономическое районирование СССР : в 2-х кн. / П. М. Алампиєв. – М., 1959-1963. – Кн. 1. – М. : Госпланиздат, 1963. – 263 с. ; Кн. 2. – М. : Экономиздат, 1963. – 247 с.
2. Бейдик О. О. Географія : посіб. для вступників до вищих навчальних закладів – 2-е вид. / О. О. Бейдик, М. М. Падун. – К. : Либідь, 1996. – 304 с.
3. Геология СССР : в 48-ми т. / гл. ред. П. Я. Антропов. – Т. V: Украинская ССР и Молдавская ССР. Ч. 1: Геологическое описание платформенной части. – М. : Госнаучтехиздат литературы по геологии и охране недр, 1958. – 1000 с.
4. Металічні і неметалічні та корисні копалини України / Д. С. Гурський, К. Ю. Єсипчук, В. І. Калінін та ін. : у 2-х кн. – К. ; Львів : Центр Європи, 2006. – Т. I : Металічні корисні копалини. – 785 с. ; Т. II : Неметалічні корисні копалини. – 552 с.
5. Паламарчук М. М. Економічна географія Української РСР (з основами теорії). – К. : Рад. школа, 1975. – 312 с.
6. Поповкін В. А. Регіонально-цілісний підхід в економіці / В. А. Поповкін ; НАН України, Рада з вивчення продуктивних сил України. – К. : Наукова думка, 1993. – 219 с.
7. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії / М. Д. Пістун. – К.: Вища школа, 1996. – 231 с.

А. Бейдик, д-р геогр. наук, проф.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ОСНОВНЫЕ МЕСТОРОЖДЕНИЯ ПОЛЕЗНЫХ ИСКОПАЕМЫХ В ТАБЛИЦЕ Д. И. МЕНДЕЛЕЕВА: НАЦИОНАЛЬНОЕ ИЗМЕРЕНИЕ

Підтвержден высокий уровень обеспечения территории Украины минерально-сырьевыми ресурсами в разрезе экономико-географических районов. Периодическая система химических элементов (таблица Менделеева) усиленная данным о распределении минерально-сырьевых ресурсов и полезных ископаемых в разрезе экономико-географических районов Украины. Проблематика подтвердила высокую плотность межпредметных связей (география, геология, химия, геохимия, экономика, регионалистика, районирование). Изложенный материал может выступать определенным рычагом разработки стратегий социально-экономического развития регионов, приведенные данные могут быть внедрены в новейшие программы реформирования образования Украины.

Ключевые слова: минерально-ресурсная база Украины, полезные ископаемые, месторождения, система химических элементов, таблица Д. И. Менделеева.

O. Beidyk, Doctor of Science in Geography, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv Ukraine

SIGNIFICANT DEPOSITS OF MINERALS IN THE TABLE D. I. MENDELEEV: NATIONAL DIMENSION

The distribution of chemical elements and deposits of minerals is heterogeneous on the Earth. This heterogeneity reflects the following chain of levels of mineral resource supply of countries and territories: very low → low → average → high → very high.

Extreme links of this chain can be represented, for example, in the Republic of Korea (very low level of mineral supply) and the South African Republic (very high level of mineral supply). Ukraine, according to various estimates, occupies the second (low) or third (middle) level in this rank. This publication serves as an objective basis for such assessments and aims as to demonstrate a certain raw material and energy independence of the quarry with respect to the provision of the most important minerals (this is demonstrated by the "mineral-raw" filling of the table by D. I. Mendeleev).

The systemic representation of Ukraine's provision of mineral resources in general and regions (Donbas, Crimea, etc.) or economic regions (in some cases, in oblasts) provides a table "Deposits of minerals in Ukraine in the context of economic regions in the periodic system of chemical elements (tables by D. I. Mendeleev)".

The high level of provision of Ukraine's territory with mineral resources in the context of economic-geographical regions has been confirmed. The periodic system of chemical elements (table by D. I. Mendeleev) is strengthened by data on the distribution of mineral raw materials and minerals in the context of economic-geographical regions of Ukraine. The highlighted problem has confirmed the high density of interdisciplinary connections (geography, geology, geochemistry, economics, regionalistics, zoning). The presented material reveals a decent level for developing strategies for socio-economic development of the regions, the given data can be implemented in the latest programs of reformed education of Ukraine.

Keywords: mineral resource base of Ukraine, minerals, deposits, system of chemical elements, D. I. Mendeleev table.

8. Свідцтво про реєстрацію авторського права на твір № 75014. Україна. Видатні родовища корисних копалин у таблиці Менделєєва: світовий та національний вимір / О. О. Бейдик – 27.11.2016.

9. Соціально-економічна географія України : навч. посіб. / за ред. О. І. Шаблія. – Львів : Світ, 2000. – 679 с.

10. Соціально-економічне районування України / М. І. Долішній, М. М. Паламарчук, О. М. Паламарчук, Л. Т. Шевчук; НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 1997. – 50 с.

References:

1. Alampiyev P. M. Ekonomichne rayonuvannya SRSR: v 2-kh kn. / P. M. Alampiyev. – M., 1959-1963. – Kn. 1. – M. : Hosplanizdat, 1963. – 263 s. ; Kn. 2. – M. : Ekonomyzdat, 1963. – 247 s.
2. Beidyk O. O. Heohrafiya: Posibnyk dlya vstupnykh do vyshchyykh navchal'nykh zakladiv – 2-e vyd. / O. O. Beidyk, M. M. Padun. – K. : Lybid', 1996. – 304 s.
3. Heolohyya SSSR: v 48-y t. / hl. red. P.YA. Antropov – T. V: Ukraynskaya SSSR y Moldavskaya SSSR. CH. 1. Heolohichne opys platformennoy chastyny. – M. : Hosnaukhtekhizdat literatury za heolohamy ta okhranoyu neдр, 1958. – 1000 s.
4. Metalichni ta nemetalichni korisni kopalyny Ukrayiny / Hurs'kyi D. S., Yesypchuk K.YU., Kalinin V.I. ta in. : u 2-kh kn. – K. – L'viv: Tsentр Yevropy, 2006. – T. I: Metalichni korisni kopalyny. – 785 s. ; T. II: Nemetalichni korisni kopalyny. – 552 s.
5. Palamarchuk M. M. Ekonomichna heohrafiya Ukrayins'koyi RSR (z osnovnymy teoriyamy). – K. : Rad. shkola, 1975. – 312 s.
6. Popovkin V. A. Rehional'no-tsilisnyy pidkhid u ekonomitsi / V. A. Popovkin; NAN Ukrayiny, Rada po vyvchennyyu produktyvnykh syl Ukrayiny. – K. : Naukova dumka, 1993. – 219 s.
7. Pistun M. D. Osnovy teoriiy sotsial'noyi heohrafiyi / M.D. Pistun. – K. : Vyshcha shkola, 1996. – 231 s.
8. Svidotstvo pro reyestratsiyu avtors'koho prava na tvir №75014. Ukrayina. Vydatni rodovyshcha korisnykh kopalyn v tablytsi Mendeleeyeva: svitovyy ta natsional'nyy vymir / Beidyk O. O. – 27.11.2016 г.
9. Sotsial'no-ekonomichna heohrafiya Ukrayiny: Navch. posib. / Za red. O.I. Shabliya. – L'viv: Svit, 2000. – 679 s.
10. Sotsial'no-ekonomichne rayonuvannya Ukrayiny / Dolishniy M. I., Palamarchuk M. M., Palamarchuk O. M., Shevchuk L. T. ; NAN Ukrayiny. Instytut rehional'nykh doslidzhen'. – L'viv, 1997. – 50 s.

Надійшла до редколегії 21.09.18